

Всеукраїнська асамблея докторів наук з державного управління  
Міжрегіональна Академія управління персоналом  
Національна служба посередництва та примирення  
Всеукраїнська Академія Наук Публічного Управління  
Регіональна академія менеджменту (Казахстан)  
Академія Поморська в Слупську (Польща)

*МАТЕРІАЛИ*

*Міжнародної науково-практичної конференції*

# **ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ВИМІР РЕФОРМУВАННЯ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ В УКРАЇНІ**

*2 листопада 2018 р.*

Київ  
ДП “Видавничий дім “Персонал”  
2018

*Рекомендовано до друку Вченою Радою Навчально-наукового  
Інституту міжнародних відносин та соціальних наук  
Міжрегіональної Академії управління персоналом  
(протокол № 3 від 25.10.2018 р.)*

**Європейський вимір реформування публічного управління в Україні:** матеріали Міжнародної науково-практичної конференції (2 листопада 2018 року) / за заг. ред. О. І. Пархоменко-Куцевіл. — К.: ДП “Видавничий дім “Персонал”, 2018. — 144 с.

У збірнику публікуються матеріали доповідей учасників Міжнародної науково-практичної конференції “Європейський вимір реформування публічного управління в Україні” щодо проблем розвитку публічного управління через європейських вектор.

Розраховано на фахівців державного управління, працівників органів державної влади та місцевого самоврядування, науковців, викладачів, слухачів вищих навчальних закладів, які отримують освіту за спеціальністю “Публічне управління та адміністрування”.

|                                                                                                                                                |     |
|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----|
| <b>О. І. Платонов</b>                                                                                                                          |     |
| <i>Перспективи розвитку мультимодальних транспортних систем України на “новому шовковому шляху” .....</i>                                      | 91  |
| <b>М. В. Пророчук</b>                                                                                                                          |     |
| <i>Критерії оцінки ефективності управлінських рішень в умовах євроінтеграції.....</i>                                                          | 94  |
| <b>І. В. Розпугенко</b>                                                                                                                        |     |
| <i>Податкова політика України в контексті сучасних проблем публічного управління.....</i>                                                      | 97  |
| <b>Є. О. Романенко, І. В. Чаплай</b>                                                                                                           |     |
| <i>Загальні особливості взаємодії органів влади із громадянським суспільством: досвід США .....</i>                                            | 100 |
| <b>М. В. Слоньовський</b>                                                                                                                      |     |
| <i>Принцип оптимальності в системі розвитку людського потенціалу публічного управління .....</i>                                               | 102 |
| <b>І. Г. Сурай, С. Г. Чалих</b>                                                                                                                |     |
| <i>Актуальність формування в Україні парламентської служби .....</i>                                                                           | 105 |
| <b>О. І. Угоднікова</b>                                                                                                                        |     |
| <i>Механізми державного управління у галузі туризму .....</i>                                                                                  | 107 |
| <b>О. З. Хома</b>                                                                                                                              |     |
| <i>Сучасні проблеми державного регулювання розвитком системи освіти України в умовах децентралізації.....</i>                                  | 110 |
| <b>О. В. Цімошинська</b>                                                                                                                       |     |
| <i>Оцінка ефективності розподілу субвенцій на ремонт та будівництво доріг загального користування місцевого значення.....</i>                  | 114 |
| <b>А. О. Чаркіна</b>                                                                                                                           |     |
| <i>Інструменти забезпечення адаптації державної служби України до вимог ЄС: предмет вивчення та викладання .....</i>                           | 117 |
| <b>В. В. Черкаська</b>                                                                                                                         |     |
| <i>Інтеграційний процес в аграрному секторі України.....</i>                                                                                   | 121 |
| <b>В. І. Шарий</b>                                                                                                                             |     |
| <i>Ризики в системі світової продовольчої безпеки .....</i>                                                                                    | 123 |
| <b>О. М. Шовгеля</b>                                                                                                                           |     |
| <i>Основоположні принципи результат-орієнтованого публічного управління.....</i>                                                               | 127 |
| <b>Т. С. Яровой</b>                                                                                                                            |     |
| <i>Генезис розуміння феномену лобізму у вітчизняній науковій думці: від протонаукового етапу до етапу пошуку концептуальних підходів .....</i> | 131 |
| <b>Д. В. Кіслов</b>                                                                                                                            |     |
| <i>До назви дисциплін з публічного адміністрування у національних реаліях .....</i>                                                            | 134 |

---

## **ГЕНЕЗИС РОЗУМІННЯ ФЕНОМЕНУ ЛОБІЗМУ У ВІТЧИЗНЯНІЙ НАУКОВІЙ ДУМЦІ: ВІД ПРОТОНАУКОВОГО ЕТАПУ ДО ЕТАПУ ПОШУКУ КОНЦЕПТУАЛЬНИХ ПІДХОДІВ**

---

Нині лобізм являє собою складний суспільно-політичний феномен, є одним з дієвих механізмів впливу громадян на процес державного управління. Генезис лобізму, що триває понад 400 років, заслуговує на окрему увагу науковців, адже його розкриття дасть можливість не лише краще зрозуміти це явище, а й сформує базу для його глибокого усвідомлення, всебічного аналізу, порівняння з іншими явищами та процесами, а в перспективі — підґрунтя для прогнозування майбутніх тенденцій.

Вивченню виникнення та становлення лобізму тією чи іншою мірою було присвячено ряд досліджень вітчизняних учених, зокрема Ю. Зущика, А. Одінцової, А. Євгенєвої, О. Гросфельд, Р. Мацкевича, М. Недюхи, В. Нестеровича, М. Рачинської, В. Сумської, Є. Тихомирової, А. Трофименка.

На думку більшості дослідників, від самого моменту свого “офіційного” виникнення (а в “Оксфордському словнику” зазначається, що це слово вперше було зафіксовано в письмовій мові у 1553 р. [1]) і до початку ХХ ст. лобізм за своєю природою був невіддільним від корупції, засновувався на фаворитизмі, не носив професійний характер. Так, наприклад, А. Трофименко стверджує, що у 1862 р. у США на базі лексеми “лобі” виникає поняття “лобіювання” (lobbying), у 1863 р. — “лобіст” (lobbyist) та у 1883 р. — “лобізм” (lobbyism), які упродовж другої половини ХІХ ст. вживалися для позначення різновиду корупційних діянь та їх суб’єктів [2, с. 113].

Варто зазначити, що інтерес до вивчення лобізму у дослідників ХІХ ст. був практично відсутнім. Одним з перших досліджень, що так чи інакше торкнулися проблематики лобізму, можна вважати книгу Едуарда Бернейза “Кристалізація громадської думки”, що побачила світ у 1923 р. в США. Наразі ця книга витримала сотні перевидань на різних мовах та лишається бестселером у сфері PR-технологій загалом, та окремих їх елементів, зокрема [3]. Початок ХХ ст. можна вважати періодом протонаукового етапу вивчення феномену лобізму у світовій науці. Пояснити відсутність інтересу вчених ХІХ — початку ХХ ст. до настільки важливого суспільно-політичного феномену, як лобізм, можна як уже згадуваним ставленням до лобізму як корупції, так і незрілістю інститутів громадянського суспільства, відсутністю сприйняття цього явища тодішніми науковцями як сус-

пільного феномену, що не має однозначно негативного забарвлення. Що ж до становлення вітчизняної наукової думки в дослідженні лобізму, то якщо лобіювання як явище мало місце ще в Російській Імперії ХІХ ст. (цьому питанню присвятила чималу увагу у своїх дослідженнях Т. Телькінена [4; 5]), то дослідження цього суспільного феномену почалися у вітчизняній науці лише в середині ХХ ст. Незважаючи на суттєві зміни в лобістській діяльності розвинених демократичних країн, радянське сприйняття лобізму було політично заангажованим і відповідало реаліям ХІХ ст. Так, в одному з радянських енциклопедичних видань зазначено: “лобі, лобізм — система контор і агентств великих монополій при законодавчих органах США, які здійснюють прямий тиск (аж до підкупу) на законотворців і державних чиновників в інтересах цих компаній” [6, с. 589].

Ситуація дещо змінилася тільки у 80-х роках ХХ ст. Знаковою подією можна вважати вихід у 1986 р. монографії В. Константинова і В. Найшула “Технологія планового управління”, де вперше розкрито з економічних позицій вплив групових інтересів у різних галузях народного господарства на планове управління в Радянському Союз [7, с. 9–10]. Таким чином, вітчизняна наукова думка щодо лобізму не прослідковувалась до ХХ ст., протягом радянської доби характеризувалась протонауковим сприйняттям (при цьому дослідження велися виключно крізь призму панівної ідеології), і лише на період розпаду СРСР та здобуття Україною незалежності вийшла на етап пошуку концептуальних підходів до розуміння цього складного суспільно-політичного феномену.

## Список використаних джерел

---

1. The Oxford English dictionary. Being a corrected re-issue with an introduction, supplement and bibliography of a new English dictionary on historical principles / Edited by James A. H. Murray, Henry Bradley, W. A. Craigie, C. T. Onions. — Volume VI. — Oxford: Clarendon Press, 1970. 820 p.
2. Трофименко А. В. Концептуальні підходи до розуміння лобізму / А. В. Трофименко // Вісник Маріупольського державного університету. Серія: Історія. Політологія. 2014 р. Вип. 10. С. 112–123.
3. Эдвард Л. Бернейс Кристаллизация общественного мнения // Диалектика-Вильямс, 2016. 272с.
4. Телькінена Т. А. Політичні права і свободи стану дворян в Російській імперії як предмет лобіювання на етапі підготовки проекту загального положення про селян, що вийшли із кріпосної залежності (квітень 1856 р. — серпень 1859 р.) // Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ. 2013. № 3. С. 53–63.
5. Телькінена Т. Е. Політичні права і свободи стану дворян в Російській імперії як предмет лобіювання під час попереднього обговорення проекту Загального положення про селян, що вийшли із кріпосної залежності (серпень 1859 — квітень 1860 рр.) // Вісник Маріупольського державного університету. Сер.: Право. 2013. Вип. 6. С. 24–33.

6. Большая советская энциклопедия: в 30 т. / под ред. А. М. Прохорова. — М.: Советская энциклопедия, 1974. Т. 14. 624 с.
7. Константинов В. М., Найшуль В. А. Технология планового управления / В. М. Константинов, В. А. Найшуль / Центр. экон.-мат. институт АН СССР. — М.: ЦЭМИ, 1986. 57 с.